

UiT

NORGES
ARKTISKE
UNIVERSITET

Hvordan kan et nytt kvotesystem innfri både næringens og samfunnets krav og forventninger?

Jahn Petter Johnsen

Norges fiskerihøgskole Universitetet i Tromsø – Norges arktiske universitet

Jahn.Johnsen@uit.no

Disposisjon

- Fiskeriforvaltning – et ondt problem – de mange målkonflikter
- Ondets løsning – «De mange små beslutninger»
- Ytterpunkt og kompromisser i politikken
- Kompromisser og institusjonell stabilitet
- Kvotesystem og rekruttering
- Konklusjon

Fiskeriene: Dynamiske og uregjerlige

- Fiskeriforvaltning er et «ondt problem»
- Økologiske variasjoner - 80% av fiskeressursene forvaltes i samarbeid
- Sesongfiskerier – store volum på kort tid
- Sektoren preget av «samstyring» mellom næring og forvaltning
- Eksportavhengighet og markedssvingninger
- Konkurransen om arbeidskraft
- Institusjoner med lang historie
- Teknologisk utvikling
- Store samfunnsendringer

Havressurslova § 7. Forvaltningsprinsipp og grunnleggjande omsyn

- Departementet skal vurdere kva slags forvaltningstiltak som er nødvendige for å sikre ei berekraftig forvaltning av dei viltlevande marine ressursane.
- Ved forvaltninga av dei viltlevande marine ressursane og det tilhøyrande genetiske materialet skal det leggjast vekt på
 - a) ei føre-var-tilnærming i tråd med internasjonale avtalar og retningslinjer
 - b) ei økosystembasert tilnærming som tek omsyn til leveområde og biologisk mangfald
 - c) ein effektiv kontroll med hausting og anna utnytting av ressursane
 - d) ei formålstenleg fordeling av ressursane, som mellom anna kan medverke til å sikre sysselsetjing og busetjing i kystsamfunna
 - e) ei optimal utnytting av ressursane som er tilpassa marin verdiskaping, marknad og industri
 - f) at haustingsmetodar og reiskapsbruk tek omsyn til behovet for å redusere moglege negative verknader på levande marine ressursar
 - g) at forvaltningstiltak er med og sikrar det materielle grunnlaget for samisk kultur

Politisk enighet og uenighet

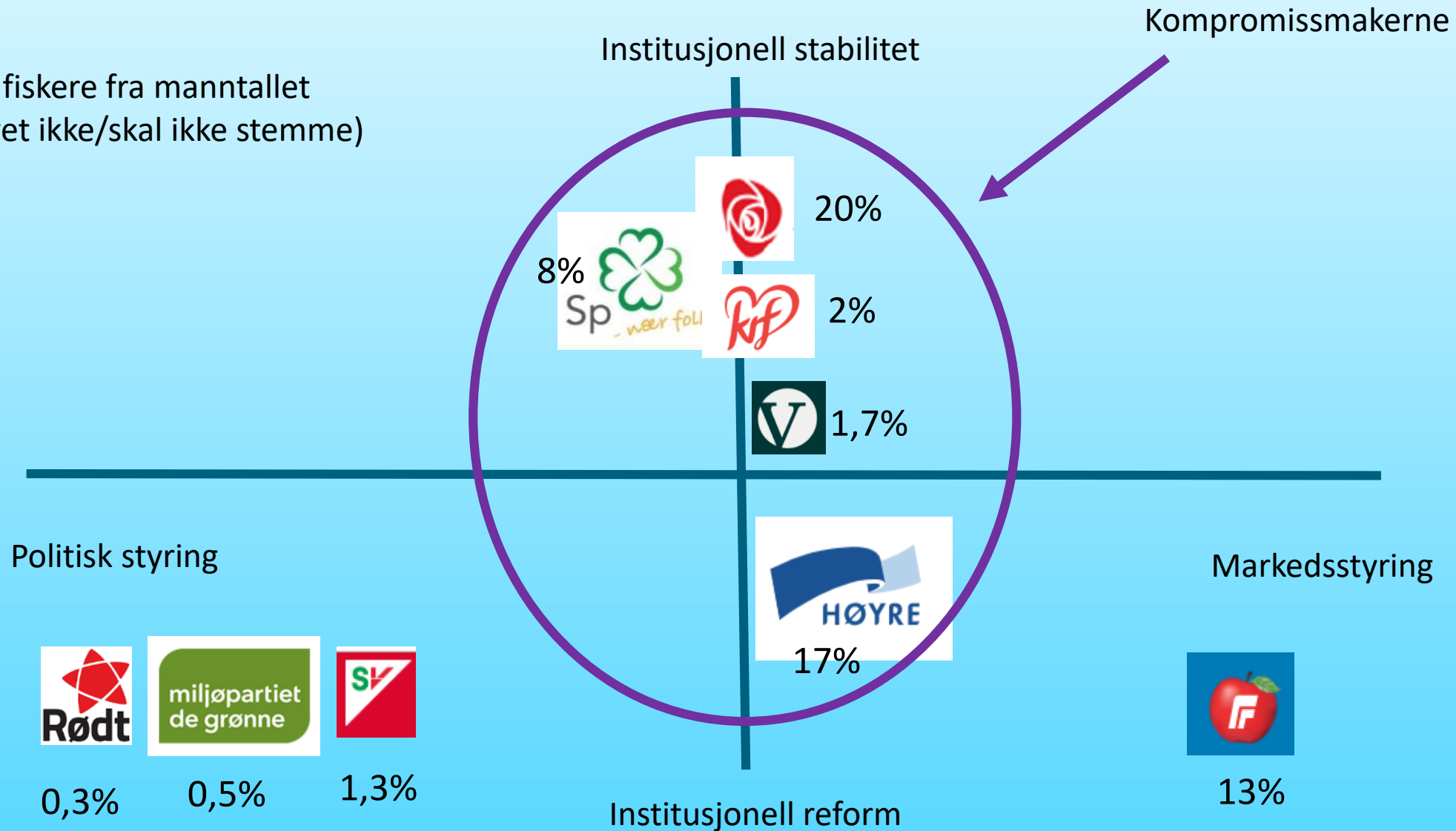
- Enighet
 - Felleskapsressurs
 - Bærekraftig forvaltning
 - Verdiene skal komme kysten til gode
 - Ønske om økt bearbeiding i Norge
 - Arbeidsplasser på grunnlag av fisk
- Uenighet
 - Hvordan dette skal skje
 - Bruk av markedsinstrumenter i politikken
 - Behov for institusjonell reform
 - Styring av strukturutvikling

Hvor står partiene?

Politisk orientering (%) blant registrerte fiskere fra en undersøkelse i 2015*

*1500 fiskere fra manntallet
(30% vet ikke/skal ikke stemme)

Institusjonell stabilitet – lov, organisasjon og politiske avtaler

- **Markedssvikt**
 - Råfisklova av 1938 (Fiskesalgslagslova 2013) regulert førstehåndsomsetning
 - Hovedavtalen (1964-2004)
- Yrkesvern og demping av pull-effekt
 - Deltakerlova (1973)
- Ressurssvikt
 - Saltvannsfiskelova (1983) videreført i dagens Havressurslov
 - Kvotefastsettelse på grunnlag av vitenskapelig rådgiving og forvaltningsregler
 - Omfattende internasjonalt avtaleverk om forvaltning og fordeling av ressurser
- Fordelingskonflikter
 - Langsiktig nasjonal fordeling av kvoter gjennom politiske avtaler mellom Staten og Norges Fiskarlag – forankret i breie politiske kompromisser (Trålstigen, Finnmarksmodell, åpen og lukka gruppe)

Foto: JPJ

Foto: JPJ

**Robuste
kompromiss**

**Trålstigen og
Finnmarks-**

modellen

Bærekraft og endring

Kvotesystem og rekruttering

- Teknologisk utvikling – behov for færre folk
- Ingen rekrutteringskrise
- Økning i andel av fiskere under 30 år
- Liten “gjennomtrekk
- Rekruttering fortsatt gjennom nettverk
- Variert flåte rekrutterer
- Yngre fiskere i alle fartøy grupper

Foto: JPI

Så kan et nytt kvotesystem innfri både næringens og samfunnets krav og forventninger?

- Kvotesystemet er viktig, men ikke det eneste verktøyet vi har i fiskeripolitikken
- Det å overbelaste systemet med for mange oppgaver går ut over styrbarheten og oversiktligheten
- Et mer oversiktlig og forståelig kvotesystem vil være et gode for alle
- Bred enighet om noen hovedprinsipper
- Noen krav og forventninger må innfris gjennom andre virkemidler enn kvotesystemet
- Mulighet til å flytte oppgaver ut av kvotesystemet og løse dem på andre måter
- Mulighet til å justere viktige styringsverktøy – for eksempel kapasitetsindikatorer og fordelingsnøkler
- Hvis de sentrale institusjonene i fiskeripolitikken bevares og ordninger ikke gjøres evigvarende, så bør det være mulig å finne gode kompromisser
- Mer markedsstyring og institusjonell omkalfatring på samme tid får neppe oppslutning

Takk for meg

